

CZU: 821.135.1.09(478)

<https://doi.org/10.52505/llf.2025.2.02>

## MANIFESTĂRI ALE IRONIEI ÎN *O SUMĂ DE CUVINTE*, DE AURELIU BUSUIOC

**Constantin IVANOV**

Doctor în filologie, cercetător coordonator

E-mail: [constantin.ivanov@sti.usm.md](mailto:constantin.ivanov@sti.usm.md)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9128-7822>

Universitatea de Stat din Moldova,

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

<https://ror.org/0475kvb92> (Chișinău)

## MANIFESTATIONS OF IRONY IN *O SUMĂ DE CUVINTE*, BY AURELIU BUSUIOC

### Abstract

This article aims to analyze Aureliu Busuioc's collection of short prose *O sumă de cuvinte*, examining manifestations of irony as well as the artistic strategies through which the author ridicules human stupidity, social morals, greed, servility, incompetence, academic ethics, and political flaws. Beyond a brief overview of theoretical considerations related to the concept of irony, the study focuses on the mechanisms by which the author constructs and transforms equivocal messages into critical instruments specific to ironic discourse. It also highlights the manner in which Busuioc achieves a genuinely humorous prose within the Bessarabian literary context, while drawing on postmodern strategies of literary representation such as intertextuality. An aesthetic and axiological reassessment is thus proposed of Aureliu Busuioc's short prose, which has been somewhat overshadowed by his more established literary works. Particular attention is paid to the humor and persuasive force of the texts, as well as to the issues addressed in certain punchlines, which appear to convey one thing while communicating something entirely different, leading to a ridicule of human flaws and certain moral stances, deflated through irony and sarcasm.

**Keywords:** irony, humorous prose, postmodernism, behavioral paradigms, Aureliu Busuioc.

### Rezumat

În articolul de față ne propunem să analizăm culegerea de proze scurte a lui Aureliu Busuioc, *O sumă de cuvinte*, urmărind anumite manifestări ale ironiei, dar și modalitatea artistică prin care reușește să ia în derâdere prostia umană, moravurile, avariția, slugărnicia, incompetența, etica academică și metehnele politicului. Dincolo de aspectele

teoretice ce țin de termenul de ironie, deși am trecut în revistă câteva considerații, ne-am limitat la evidențierea mecanismelor prin care autorul construiește și convertește un mesaj echivoc în instrument critic, specific actului ironizării, și felul în care ajunge să realizeze o proză de factură umoristică veritabilă în spațiul basarabean, apelând totodată la strategii postmoderne de reprezentare literară precum intertextul. Articolul reprezintă o valorificare din punct de vedere estetic și axiologic a prozei scurte a lui Aureliu Busuioc, care este oarecum umbrită de creațiile sale literare consacrate. Am remarcat umorul și forța de convingere ale textului, precum și problematica abordată în unele poante, care au intenția de a relata una, dar a transmite cu totul altceva – o ridiculizare a metehnelor omenești sau a unor angajamente morale, pe care le *dezumflă* prin ironie și sarca

**Cuvinte-cheie:** ironie, proză umoristică, postmodernism, paradigme comportamentale, Aureliu Busuioc.

Este cunoscut faptul că, pe lângă funcția ei estetică, literatura poate semnală și un derapaj moral produs în societate, pe care sensibilitatea creatoare reușește să îl exprime într-un text de ficțiune, ce redă o poveste sau un mod specific de a spune, în care sunt recognoscibile fie personaje, fie modele umane de comportament sau chiar fenomene sociale. Toate acestea sunt reprezentate într-un mod ilustrativ, nu factual, mai degrabă alegoric, iar unele elemente ale narațiunii capătă valențe parabolice, fiind inserată și o morală.

După cum se poate observa, procedeul ironic este destul de pregnant în proza de factură postmodernistă. Or, din câte se știe, modernismul a cultivat intens ironia, deși, în esență, cele luate în răspăr sunt destul de grave. Pentru postmoderniști însă ironia se generalizează, devenind substanța însăși a producțiilor literare. Mai mult de atât, strategiile ironice postmoderniste ilustrează un vădit dispreț față de abordările patetice ale trecutului și ilustrațiile hiperbolice ale tradiționaliștilor, care tatonau aceleași imagini și procedee artistice. Astfel, scriitura postmodernă vine cu un nou suflu și noi modalități de transpunere a umanului, punând în centrul atenției până și cele mai neînsemnate detalii din realitatea imediată.

Zicala „a face haz de necaz” se potrivește foarte bine pentru proza cu tentă umoristică. Astfel că atitudinea ironică ce persistă în aceste producții literare denotă o intenție zeflemitoare, de luare în derâdere. În acest sens, putem vorbi despre anumite strategii postmoderne de reprezentare a problemelor din societate. Totuși specificul prozei din spațiul basarabean, în general, este acela de „a face haz” din orice, mai cu seamă din chestiuni derizorii, exprimând mai degrabă o intenție deconstructivistă față de valorile emblematice sau definitorii pentru generațiile precedente. Fiind un procedeu stilistic specific pentru postmodernism, *ironia* este definită drept expresia unei atitudini de ușoară batjocură, conținând totodată o doză de umor sarcastic, cu intenții parodice față de o situație sau față de caracterul/felul de-a fi al unei persoane. Termenul *ironia* se formează de la grecescul εἰρωνεία (eirōneía), derivat din εἶρων (eíron), și face referire la un mod de vorbire ce exprimă altceva decât ce este scris *ad litteram*, care generează

un alt sens, fiind de fapt un procedeu întrebuințat de Platon, datorită căruia adresa întrebări provocatoare, menite să pună la îndoială anumite lucruri spuse cu vanitate. Datorită acestui lucru se demasca neștiința, fapt pentru care erau ironizate capacitățile intelectuale ale interlocutorului său, însă declarate într-o manieră ușor zeflemitoare, întocmai după principiul *a spune ceva prin altceva*, iar sensul ironic trebuie descifrat cu ajutorul unor competențe deductive. În așa fel, Platon lua în derâdere și argumentele sofistilor, dar și discursurile lor pompoase, și le răspundea într-o manieră autoironică, susținând că nici măcar el nu pretinde că le-ar ști pe toate, precum a făcut-o, de exemplu, în *Apărarea lui Socrate* (*Opere*, vol. 1, p. 20). Această strategie ironică a dat naștere celebrei afirmații atribuite lui Socrate, pe care o regăsim în relatările lui Platon: *știu bine că nu știu nimic*, persiflându-i astfel pe cei ce credeau că le știu pe toate, procedeu cunoscut ca fiind *ironie socratică*. Prin intermediul ironiei pot fi scoase la iveală, într-o manieră ludică, anumite derapaje morale pentru a le putea conștientiza, realizând în așa fel o judecată asupra obiectului ironizat, pentru că are și o componentă critică. Iar relatările sau poantele ironice au un caracter eminamente alegoric, bazat pe un echivoc subtil: una se spune, iar cu totul alta este intenția, evidențiind anumite detalii care merită atenție, tocmai pentru a vedea în ansamblu o anumită stare de lucruri. În acest sens, Vladimir Jankélévitch afirmă că „Ironia este sensul detaliului, și în același timp τοῦ καθόλου (gândirea universului). Ironia, deși plină de sarcasme, pamflete și înțelesuri fine, înseamnă puterea de a vedea lucrurile sub un anumit aspect de generalitate; detaliul pretinde ansamblul din care a fost extras prin ironie, pentru a-l pune în evidență. Dar în loc ca individualismul să se instaleze pentru a descoperi o miniatură a universului sau cum se spune un microcosm în elementele tipice, «ironismul» vrea detaliul nesemnificativ, și pe cât posibil derizoriu, pentru a restitui întregul nicidecum printr-o dezvoltare excesivă a conținutului, ci printr-o magie instantanee, evocând forțele aluzive ale intuiției” (1994, p. 134). Privit însă ca demers estetic atribuit imaginarului creator, *ironia* devine un concept cu attribute specifice unei manifestări libere a spiritului creativ valorificat destul de intens de literatura postmodernă. Conceptul de *ironie* este definit drept un procedeu ce transmite în mod voit mesaje cu nuanțe subtile și intenții ascunse, așa cum am mai spus, de luare în derâdere, dar și contribuie la manifestarea unei atitudini superioare în raport cu înțelegerea unor subtilități. În acest sens, Søren Kierkegaard, în scrierile sale timpurii *Despre conceptul de ironie, cu permanentă referire la Socrate*, spunea următoarele: „Procedeu ironic mai are o caracteristică proprie oricărei ironii, un anumit aer de superioritate care decurge din faptul că nu vrea să fie înțeles imediat, chiar dacă vrea să fie înțeles, ceea ce-l face să se uite de sus la vorbirea simplă și directă, pe care oricine o pricepe îndată; călătorește, ca să zicem așa, într-un discurs incognito, și din locul său de la înălțime privește compătimitor vorbirea obișnuită, pedestră” (*Opere I*, p. 358).

Având în vedere latura umoristică a prozei contemporane, considerăm că cel mai reprezentativ autor al genului dat, și în mod special al prozei scurte cu tentă

umoristică, este Aureliu Busuioc, cel care a reușit să facă din aceasta o veritabilă artă a ironizării. De exemplu, în textele din *O sumă de cuvinte*, autorul adună un întreg arsenal umoristic pe care îl pune la dispoziția cititorului, pentru a râde cu poftă de anumite comportamente sau situații ce stârnesc comicul de circumstanță, o ironizare a năravurilor și a moravurilor. Menționăm aici că *O sumă de cuvinte*, de Aureliu Busuioc, a apărut la Editura Prut Internațional în 2008, iar ediția la care vom face trimitere în articolul de față este publicată în colecția *Antologia prozei scurte* la Editura Știința, în 2021, cu titlul generic *O sumă de cuvinte și alte proze scurte*. Astfel că textele cu iz pamfletăresc adunate în acest volum se remarcă printr-o ironizare tacită, dar extrem de eficientă, a politiciii de la Chișinău și a apucăturilor unor funcționari care se aventurează în tot felul de experimente sociopolitice. Autorul construiește istorioare mici, aparent simple, dar în care umorul este foarte bine articulat și dozat în poante chibzuite cu mare grijă pentru a putea produce efectul scontat, specific ironizării. Fiecare text sau povestioară se încheie printr-o zicală sau poantă memorabilă, care totalizează și concentrează cele spuse anterior, adăugându-i totodată substratul zeflemitor. Umorul lui Aureliu Busuioc apare în aceste texte în reprize scurte, cu un ritm alert, care străbate textul de la un capăt la altul. Acest procedeu face ca *O sumă de cuvinte* să fie un adevărat deliciu al ironizării, construit nu doar prin simple glume, ci printr-o strategie subversivă de tip pastişă și prin adoptarea unei atitudini subtile de luare în derâdere. În felul acesta, autorul își rafinează arsenalul comic, propunându-i cititorului strategii elegante de ironizare, de o finețe aparte, care dau textului savoare și îi conferă un caracter inconfundabil scriiturii. Astfel că scrierile umoristice ale lui Aureliu Busuioc devin într-o anumită măsură o formă de rezistență într-o lume marcată de interminabilele schimbări sociopolitice.

Până și titlul este o ironizare a prezentului prin intermediul invocării trecutului, un fel de *toate-s noi și vechi sunt toate* sau cum spune vorba poetului: *toate-s vechi și nouă toate* (*Glossă*, de M. Eminescu), cu tentă moralizatoare, scris în siajul renumitei *O samă de cuvinte* a marelui cronicar Ion Neculce. Nu doar titlul și stilul anecdotic ne amintesc de lucrarea lui Neculce, ci și numărul de pastişe este exact același ca și legendele din *O samă de cuvinte*. Toate aceste 42 de istorioare demască întreaga prostie a ființei umane, care, în ciuda trecerii timpului, rămâne o constantă ce definește specificul unui neam. Titlul este de fapt o parafrază postmodernă a unei opere clasice, un joc de cuvinte cu iz ironic, niște bancuri sau întâmplări care fac trimitere la unele fenomene sau paradigme comportamentale, niște narațiuni trecute prin umorul tăios al scriitorului Aureliu Busuioc. Până și istorioarele au titluri ce persiflează tratatele savante, care încifrează o satirizare a moravurilor și a obiceiurilor nărvite, funcționând mai degrabă ca pârgii ironice întru demascarea a tot ce e smintit și strâmb în corpul social: „De știința limbilor”; „De folosul săponului”; „De folosul cetitului”; „Despre făgăduieli deșarte”; „Despre umblarea din par în par”; „De lupta cu superstițiile”; „De rușinea plagiatului”; „Despre alfavituri”; „De grămăticsi fără știință”; „De știința băutului”; „De nefolosul

graiurilor străine”; „De trebuința izmenelor la turci”; „Despre politichie și dobitoace” „De recunoștința viitorimii” ș.a. Astfel, prin intermediul unor arhaisme ce sporesc umorul, autorul ironizează chiar și mediul cultural din care face parte, manifestând totodată un contrast comic între aparența savantă și substanța adesea trivială. E o modalitate de a reduce la absurd anumite problematici, dar și de a putea demasca metehne omenești, mai vechi și mai noi, ce se tot perpetuează de la o generație la alta, precum: prostia sau analfabetismul funcțional, impostura, lenea, superstiția, plagiatul, vanitatea intelectuală, exagerările politice, lipsa de educație sau orgoliile culturale.

În aceste texte, naratorul își însușește atributele unui cronicar al timpurilor noastre, dar care ironizează anumite metehne ale omului modern, raportându-se la faptele celor din trecut prin inițierea unui dialog cu istoria. Deși se prezintă ca fiind mici parabole moralizatoare, acestea sunt însă spuse într-o manieră zeflemitoare, făcând de altfel trimitere la titlul *O samă de cuvinte*, fapt ce demască o atitudine ludică față de niște lucruri care în mod convențional se cer a fi tratate cu seriozitate, fiind de fapt o sumă de cuvinte care pot lovi obrazul ipocriziei și al vanității ascunse în spatele vorbelor mari, demontând festivisme, râzând de oameni, de prostia umană, pentru a-i face mai sensibili la anumite fenomene, precum cele semnalate la finalul fiecărei povestioare, mai ales cele ce se încheie cu puncte de suspensie, care parcă lasă suspendată ideea sau sugerează că acel gând zeflemitor ar putea avea continuitate și chiar poate o altă modalitate de zicere. Acestea funcționează ca o poantă finală, ce scoate în evidență niște principii general valabile ale prostiei umane, ca de exemplu: „Multă stricăciune și dihonie a făcut în Țara Moldovei bilingvismul...” (p. 14); „Să nu-l cumperi niciodată pe cel care te vinde...” (p. 16); „Adevăr spun oamenii că «prostul, dacă nu le știe, le potrivește»...” (p. 23); „Așa sunt domnitorii noștri, hulpavi că scot de pe sărac, dar și pe soațele lor le țin în pielea goală...” (p. 24) ș.a. În acest sens, criticul literar Eugen Lungu afirmă că „O primă «inducție» de umor în aceste istorioare se obține prin *integrarea timpurilor*, adică prin mixarea trecutului istoric cu prezentul. De regulă, efectul ilar «se naște» prin asocierea unui eveniment/fenomen/instituție din actualitatea contemporană nouă. Textele din *O sumă de cuvinte* reiau, dintr-un unghi parodic, o serie de subiecte din *O samă de cuvinte*. Lexicul și stilistica, mimând zăbavnicul și legănatul discurs al vechilor cronicari, sporesc și mai mult randamentul umoristic. Aureliu Busuioc operează cu vocabularul de epocă și imită pana melancolic-ceremonioasă a lui Ion Neculce. De aceea noul text își păstrează (parcă!) parfumul istoric, similitudinile fiind de fapt înșelătoare” (2021, pp. 294-295). Acest fapt denotă, totodată, și o strategie specifică postmodernismului de a face trimitere în textele proprii la opere clasice, procedeu pe care Julia Kristeva îl numește intertextualitate: „Vom numi intertextualitate această interacțiune textuală care se produce în interiorul unui singur text. Pentru subiectul cunoscător, intertextualitatea este o noțiune care va fi indicele modulului în care un text citește istoria și se inserează în ea” (1980, pp. 250-272).

Sub pretextul că invocă niște povestioare de demult, Aureliu Busuioc relevă trăsăturile firii umane, care iată că nu se mai schimbă. În fond, rămân aceleași paradigme comportamentale sau aceleași sminteli umane, care pot fi recognoscibile. Astfel, într-o manieră batjocoritoare, cu o ironie aproape violentă, autorul ia în derâdere și o practică destul de caraghioasă în arealul nostru cultural – pentru a aprecia un manuscris de valoare trebuie să apelezi la vreun academician pentru a-și pune în față numele, desigur, pentru ca lucrarea să aibă trecere sau, cum spune ironic autorul: „caut un academician care să-și pună numele înaintea numelui meu pe lucrarea mea, conștient de faptul că în felul acesta mi se vor deschide și mie Porțile de aur ale Academiei. Asumându-mi, mă grăbesc să public nuvelele necunoscute ale marelui cărturar” (p. 7). Cu un umor fin și elegant, Aureliu Busuioc ia în derâdere o ditamai Academie care nu apreciază valoarea în fond, ci conjuncturi marcate/determinate de relații și prietenii. Prin urmare, într-o formă anecdotică, autorul lovește într-o instituție care ar trebui să facă aprecieri în funcție de criteriul valoric, dar care iată că lipsește în totalitate și se conduce de criteriul impus de spiritul găștilor.

Într-o altă ordine de idei, autorul ironizează chiar și geneza comunismului și impactul său devastator asupra poporului rus și nu numai. De exemplu în *De o stahie în Evropa*, de altfel un titlu sarcastic cu deformarea ironică a cuvintelor *stafie* și *Europa*, sugerează o parodiare a celebrei fraze de început din manifestul comunist *O stafie umblă prin Europa – stafia comunismului*. Iar mica istorioară a lui Aureliu Busuioc ia în derâdere influența unei ideologii care a provocat dezastre prin Europa de Est, în special în Moldova: „Stă scris în hrisoave că multă lume nu credea în strigoi și alte năluci. Dar a venit un învățat Marx carele, cu ortacul și sponsorul său Engels, au scris negru pe alb că prin Evropa bântuie o stahie. Oamenii evropeni au crezut și au alungat-o în Rusia. Mai cu toporul, mai cu binișorul au primit-o rușii la ei. Și așa prăpăd au făcut stahia, că și azi, după alungarea ei, mai stau la putere mulți dintre cei ce au primit-o și vor s-o tragă înapoi. Și nu în Sibir stau, da acurat în inima Moscovei, de unde duhoarea lor și la Moldova se răsufală. Drept au scris Vel-Vornicul Grigore Ureche: «Uau! Uau! Uau! Săracă țară a Moldovei...»” (pp. 17-18).

Unele texte sunt parcă inspirate și din anumite angoase identitare, reprezentându-le cu ajutorul unui umor încifrat. Autorul cultivă replici cu iz de continuitate și dialog între generații, un tip de umor care rezistă în timp, anume prin naturalețe ce încorporează ironia acidă și autoironia ludică. Instanța naratoare, cu *fractalități psihotice*, adică fragmente și detalii recurente, ce redau o imagine de ansamblu a realității distorsionate, exact ca într-un joc de oglinzi, unde fiecare meteahnă este mai caraghioasă decât alta. În acest caz, ironizarea trece dincolo de situațiile aparent banale, reflectându-se chiar și asupra diferitelor spectre sociopolitice, fapt ce devin ținte predilecte ale satirei. Astfel, prin acest joc rafinat al ironizării și autoironizării, de observații amare și glume disimulate, se configurează o estetică

a paradoxului: un amestec de răs și de plâns, un fel de *râsu' plânsu'* al lui Nichita Stănescu, o mixtură de luciditate și absurd, care redă fidel criza identitară, dar și cea a lumii contemporane. În acest sens, putem observa că în textele din *O sumă de cuvinte* persistă o construcție ironică, cu intenționalitate parodică, ce imită de fapt stilul cronicarilor din Evul Mediu. Însă acest amestec de umor negru și ridicol are funcția de a strecura o morală subtilă a unor comportamente măgulitoare, care iată că exprimă o veșnică perpetuare a ceea ce numim a fi linguseala, precum și istețimea celor care pot ieși foarte ușor din situațiile penibile:

„Scrie în letopisețul unui călugăr anonim că, într-o zi, preumblându-se Domnul Ștefan pe coridoarele palatului, l-au întâlnit pe Vasile, un fecior de curte, și așa i-au venit lui Vodă de l-au întrebat pe fecior:

– Știi tu, măi, cine sunt eu?

Feciorul s-au aplecat adânc, dar nu s-au rușinat, și a zis tare:

– Ești cel mai înțelept dintre toți Ștefanii, Măria Ta!

Au zâmbit a râde Vodă Ștefan,

Drept scrie colegul meu Herodot: «Vorba dulce mult aduce!» (p. 20).

Deși știm că morala de la final este una populară, însă atribuită lui Herodot, exprimă un contrast comic, cu intenția de a persifla comportamentul în sine și derapajele morale, nu și spusa. E de fapt o satiră tăioasă asupra unui mod de a fi al unora, care în fond nu e nimic nou, după principiul *ce a fost va mai fi*.

O mare parte a poantelor sunt dedicate ironizării politicului, ceea ce dezvăluie dimensiunea satirică a textului, autorul nu se limitează la observații de suprafață, ci ia în băjocură mecanismele de funcționare a puterii, limbajul rigid al funcționarilor statului, dar și clișeele ideologice. Poantele dedicate politicului funcționează ca replici cu sens dublu: pe de o parte, provoacă râsul prin exagerare, prin caricaturizarea unor tipologii recognoscibile precum demagogul, birocratul, oportunistul; iar pe de altă parte sugerează gravitatea unei realități în care nimic nu pare să se schimbe. Se instituie, am putea spune, un tip de umor grav, în care comicul ascunde o critică profundă. Mai mult decât atât, ironizarea politicului nu este o strategie de conjunctură, ci reflectă o trăire, un mod de a fi, căci indiferent de epocă, strategiile de manipulare, promisiunile goale și absurditățile birocratice rămân constante. În acest sens, poanta devine un mijloc de demascare, un fel de oglindă care reflectă atât realitatea imediată, cât și tiparele repetitive ale prostiei umane, aspect reflectat atât de bine în textul *De ucazuri proaste*: „Zice lumea că la vâleatul 2760 de la facerea Râmului au fost secetă și foamete în țară, așa că iarna au dat Vel-Secletariul Moldovei ucaz de ieftinire a frunzelor de arțari, că se potrivesc la făcut găluște acele frunze, dar nu au dat ucaz de ieftinire a păsutului și bulgurului. Ci au dat decret să nu se mai fiarbă prin listorane și crășme cîrbă de burtă, iar pe doftori i-au pus să schimbe burțile la oameni cu bărdăhane de vite, că acelea pot amesteca frunzele. Dar doctorii s-au înconțat că nu pot face așa lucru din pricină de incompatibilitate a țesuturilor umane cu țesuturile de alte dobitoace. Și au rămas electoratul Moldovei să se uite la frunzele de arțar uscate și să aștepte ca să vază

ce s-o mai întâmpla... De acolo zic oamenii că toate ucazurile cele domnești încep azi cu «frunză verde»...” (p. 18). Nici măcar toponimul Chișinău nu a scăpat de ironizarea lui Aureliu Busuioc – chipurile în izvoadele tătarăști se relatează despre beizade Cinghiz, care a spus o vorbă într-un moment de strâmtorare existențială: „am să mă CHIȘ LA NOUĂ!” (p. 28), marcând în asemenea mod ideea că niciodată nu se poate ști ce iese din cele ce omul le face, ironizând în același timp lucrurile care merg din ce în ce mai prost în politica de pe Bâc.

Pe lângă funcția satirică, cele 42 de snoave îndeamnă cititorul la reflecție asupra unor principii și valori general umane, unde gluma poate deveni o formă de adevăr spusă într-o formă ludică. În aceeași ordine de idei, putem aminti aici că sunt recognoscibile și unele personaje ale politicii contemporane din R. Moldova, care printr-un joc de cuvinte bine făcut, Aureliu Busuioc ironizează și o lucrare așa-zis academică, elaborată de un pretins istoric, menționat în text cu nume și prenume, ce avea trecere în fața politicianului pe linie ideologică. De exemplu, în istorioara *Despre lepădatul meseriei* este descris un întreg mecanism de manifestare a pseudoștiinței, sugerându-se că până și marii cronicari nu mai pot tolera impostura, exact după principiul expresiei populare că *până și morții se răsucesc în mormânt* de prostia la care s-a ajuns și că mai degrabă și-ar schimba activitatea de cronicar în favoarea celei de crescător de oi: „Aflând din presa scrisă și din internet despre doctoratul Vel-Idiologului comunarilor de la Moldova și citindu-i teza, Vel-Vornicul Țării de Jos și scriitorul Grigore Ureche a declarat că renunță la scris și la titlul academic de cronicar. «E greu să concurezi cu un savant care are la îndemână marile descoperiri ale istoriei ale marelui beletrist Vasile State și susținerea majoritarilor Divanului, precum și talantul de a intra în Istorie ca în brânză. Am consultat bacia di Țara de Jos, care mi-au spus că teza nu face nicio brânză, pentru că cheagul era împutit. Mă voi ocupa de creșterea oilor, pentru că berbeci văd că avem destui...» După Divanul de presă, Vel-Vornicul au dat un furșet, la care s-a consumat brânză «La vache qui rit»” (pp. 33-34). Acest text funcționează ca un pamflet, iar prin acronismele și metaforele alimentare strecurate în text, autorul demască pseudoerudiția. În același timp, putem spune că este impresionantă și modalitatea ludică prin care demască impostura academică, ilustrând în nuanțe satirice derapajele științifice, timp în care textele sunt mai degrabă niște pastile de un umor sarcastic și nemilos, ce provoacă inevitabil surâsul cititorului.

Însumând cele spuse până acum, putem afirma că cele 42 de texte care compun ciclul ironic *O sumă de cuvinte* al lui Aureliu Busuioc reprezintă o încercare de luare în derâdere a unor metehne sau ciudățenii omenești, dar și o formă subtilă de demascare a mentalităților anchilozate și a reflexelor sociale ridicole. Fiecare din aceste istorioare are miza de a dezvălui altceva decât ceea ce este la suprafață, adică intenția lor literară, spunând un lucru, dar sugerând cu totul altceva (nu explicit, ci implicit), de regulă, un substrat critic sau o judecată și o formă de demascare a tarelor omenești. Prin umorul său, pe alocuri incisiv, autorul râde de toți și de toate: de la micile vanități cotidiene până la orgoliile literare și chiar la unele

angajamente morale, pe care le dezumflă cu înțepături de sarcasm, astfel că scriitura sa cu tentă umoristică nu e doar un exercițiu literar, ci și o formă de luciditate, invitând într-un fel cititorul să adopte o atitudine critică și să reflecte asupra comportamentelor individuale și colective. Ironizările sale nu fac altceva decât să arate că lumea, cu toată seriozitatea ei care se tot impune, merită a fi tratată uneori și cu un hohot de râs la momentul potrivit. Căci a râde pare a fi unica formă de a lupta cu nedreptatea și a păstra echilibrul interior, atât de necesar fiecărui individ, dar în mod special omului de creație.

### Referințe bibliografice:

BUSUIOC, Aureliu. *O sumă de cuvinte și alte proze scurte*. Chișinău: Editura Știința, 2021. ISBN 978-9975-85-257-9.

KIERKEGAARD, Søren. *Din hârtiile unui încă viu. Despre conceptul de ironie, cu permanentă referire la Socrate*. Traducere din daneză, prefată și note de Anca-Stanca Tabarasi. Opere, vol. I. București: Editura Humanitas, 2006. ISBN 978-973-50-4000-0.

KRISTEVA, Julia. Problemele structurării textului. În: *Antologie „Tel Quel”. 1960-1971*. București: Editura Univers, 1980.

LUNGU, Eugen. Aureliu Busuioc: tentația istoriei și aventura cinegetică. În: *O sumă de cuvinte și alte proze scurte*, de Aureliu Busuioc, Chișinău: Editura Știința, 2021, pp. 294-312. ISBN 978-9975-85-257-9.

PLATON. *Opere, vol. 1*. Ediție îngrijită de Petru Creția și Constantin Noica, studiu introductiv de Iona Banu. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1975.

JANKÉLÉVITCH, Vladimir. *Ironia*. Traducere din limba franceză de Florica Drăgan și V. Fanache, postfață de V. Fanache. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1994. ISBN 973-35-0400-9.

**Notă:** Articol elaborat în cadrul subprogramului de cercetare 010301 „Perspective interdisciplinare asupra fenomenelor de confluență și de confruntare în domeniile lingvistic, literar și folcloric în spațiul basarabean ca limes civilizațional și frontieră geopolitică”, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM.

**Primit:** 08.12.2025

**Acceptat:** 15.12.2025